

УДК 908.591

323.1:2(410.7)

DOI: 10.5937/pr76-43811

Прегледни рад

Вељко М. Ђогатовић*

Multidisciplinary Digital Publishing Institute, Београд

ВЕРСКО-ПОЛИТИЧКИ СУКОБ ИЗМЕЂУ БУДИСТА И РОХИНЦА МУСЛИМАНА У МЈАНМАРУ

Сажетак

На простору југоисточне Азије одвија се сукоб између будистичке заједнице насељене на западном делу Индокине и муслиманске мањине – Рохинца муслимана. Иако је овај сукоб у бити верски, он је најчешће означаван као међунационални, односно као једна врста грађанског рата. Овај рад има за циљ да представи верску страну овог сукоба те и да укаже на очигледну погрешку при квалификавању самог сукоба као искључиво међунационалног а не међуверског. С обзиром на значајан степен прожетости религије и политике у овом конкретном случају, из угла политикологије религије ће бити анализирани позиције обе стране у сукобу, њихове основне идеје, циљеви и промотери као и значај међународног фактора. Први део рада послужиће за представљање овог верско-политичког сукоба, како кроз његов историјски развој тако и кроз тренутно стање. У другом делу рада биће анализирано учешће верских и верско-политичких организација у овом сукобу. Трећи део рада биће посвећен анализи утицаја међународног фактора на ескалацију и (потенцијално) разрешење овог сукоба. Коначно, последње поглавље ће послужити изношењу увида до којих се дошло овим истраживањем те ће бити указано на потенцијална решења за његово успешно превазилажење.

---

* veljko.djogatovic23@yahoo.com

Кључне речи: будизам, ислам, верски сукоб, Мјанмар, политикологија религије

УВОД

Значајан број, како журналистичких тако и научно-истраживачких радова, чије се гравитационо поље креће око проблема статуса муслиманске верске мањине у данашњем Мјанмару, о истој мањини говори као о „највише прогоњеној мањини на свету” (The Correspondent 2016). Када се на уму има академски допринос разјашњењу самог проблема и потенцијалном разрешењу насталог сукоба, недостатак објективне анализе представља велики проблем. Овај рад ће се бавити управо тиме—покушајем давања доприноса проширењу научног фонда о овој теми анализом сукоба у којој ће у обзир бити узето како искуства односно угао „највише прогоњене мањине на свету”, тако и позиција будистичке већине, уз осврт и на утицај међународног фактора и верских односно верско-политичких организација. С обзиром да је политичка наука у потпуности промашила у својим предвиђањима по питању природе потенцијалних сукоба који би се у овом веку могли догодити, од велике је важности проучавати природу сукоба између будистичке већине и муслиманске мањине у Мјанмару (Јевтић 2014, 178). Овај сукоб је деценијама карактерисан као искључиво међунационални, односно као једна врста грађанског рата, те су и методе којима се покушавало утицати на долазак до трајног решења овог проблема биле неуспешне. Показало се да приступ који овај сукоб декларише као међунационални неће донети ни брзе ни успешне резултате. Такође, показало се да, упркос доминантној секуларизацијској парадигми, утицај религије и у овом делу света заправо расте. Стога, анализа из угла политикологије религије додатно добија на значају. Управо у том смислу, овај рад, односно његов теоријски оквир, чини друго поље истраживања политикологије религије односно истраживање „манифестација религијских уверења и религијских пракси које нису видљиво везане за политику али имају видљиве политичке последице” (Јевтић 2009, 17).

Први део рада биће посвећен уводу у проблематику сукоба између Рохинџа муслимана и будиста, док ће затим тежиште бити преусмерено ка аналитичко-синтетичкој обради тренутног стања у овом делу југоисточне Азије из угла политикологије религије.

Трећи део рада биће посвећен улози верских и верско-политичких организација и међународног фактора, те критичком осврту ка будућности овог сукоба, потенцијалним начинима за превазилажење истог и изношењу закључака до којих се дошло овом студијом. У самом раду биће коришћене бројне основне и опште-научне методе од којих су, како се показало, најбоље резултате дале аналитичко-синтетичка метода и метода анализе садржаја.

НАСТАНАК, РАЗВОЈ И КАРАКТЕРИСТИКЕ СУКОБА

Један од готово свеprisутних недостатака научно-истраживачких радова који су писани на тему верско-политичког сукобљавања између Рохинца муслимана и будиста на територији Мјанмара јесте непознавање и недовољно уважавање његовог настанка. Рохинца муслимани (*Rohingya*; ар. رَوْنجِيّائِي) припадају сунитском огранку ислама док њихови обреди садрже и примесе суфизма. Поред њих, међу Рохинца народом постоји и један број хиндуса, међутим он је толико мали да се обично појмови Рохинца муслимани и Рохинце користе као синоними. Сам термин Рохинца није коришћен у претколонијалном и колонијалном периоду већ бива популаризован тек од половине XX века (*International Crisis Group 2014, 22*). Иако је често наглашавано да су Рохинца муслимани присутни на територији данашњег Мјанмара још од половине XI века¹, ретко је спомињано да је ова мањина неблагонаклоно дочекана, а изузетно ретки су покушаји давања одговора на питање зашто је то био случај. Анализа из угла политикологије религије указује на то да постоје дубоко теолошка трвења између будизма и ислама² која су почела да се преображавају у војно-политичке акције изузетно рано, првим нападима на две будистичке статуе у Авганистану (тзв. Бамијанске Буре). Коначно уништење ове две велике статуе уклесане у камену извршено је деловањем Талибана 2001. године, дакле читав миленијум након првог напада на њу (*USA Today 2001*). Као део чина реталијације, будисти су у потпуности уништили једанаест цамија широм Мјанмара. Дакле, прве две врло популарне тезе (да је

¹ Понегде се могу пронаћи и подаци да су Рохинца муслимани присутни у Аракану (данашња област Ракин) још од VIII века (*Cimino and Schedler 2014, 5*).

² Најједноставнији пример који поткрепљује ову тврдњу представља појам „бога“. Док будизам не познаје овај појам, у исламу цела тринаестовековна традиција гравитира око њега – негирањем статуса бога Алаху негира се сама бит исламске вероисповести.

сукоб око статуса муслиманске верске мањине у Мјанмару започет у XX веку и да будизам, као религија или филозофија, не познаје идеју насиља те да су будисти увек ненасилни), бивају одбачене већ након изношења ових података. Важно је додати да будизам сам по себи не позива на насиље већ то бива пракса онда када се будизам помеша са национализмом и политиком искључивања (Knuters 2018, 36). Ипак, како је циљ овог рада објективан приказ међу-верских односа у Мјанмару, овде је потребно на систематичнији начин изложити развој и карактеристике овог сукоба.

Прве муслиманске породице доселиле су на територију Ракина, тј. област у којој данас живи највећи број Рохинџа муслимана, још од половине XI века (Yegar 1972, 2). Сукобима између будиста и муслимана изван југоисточне Азије преношена је идеја о непожељности даљег досељавања муслимана на те просторе. Стога су у XVI и XVII веку муслиманима биле забрањиване бројне верске праксе (ритуално клање животиња, неконзумирање харам (недозвољене) хране и сл.). Под британском влашћу, бурмански муслимани су виђени као Индијци иако су имали другачије порекло (прве муслиманске породице које су насељавале Аракан долазиле су са територија Пакистана и арапског полуострва) те су бурмански муслимани, индијски муслимани и индијски хиндуси колективно били називани „кала” (појам који је веома значајан у хиндуизму и ђаинизму а који може означавати како појам времена тако и нешто што је црно односно тамно/негативно, али нема блиске везе са исламом). У годинама непосредно пре, током и након одвајања Бурме од Индије (1937. године) те добијања независности (1948. године), Бурмом су тињали нереди између Индијаца (махом муслимана) и будиста. Током Другог светског рата Јапан је врло лако и брзо покорио Бурму, а Рохинџа муслимани су стали на страну Британије (бившег колонизатора) док су будисти ратовали на страни Јапана. Обе стране формирале су своју војску те ратовале једна против друге. По завршетку рата, 40.000 Рохинџа муслимана пребегло је у Бангладеш, у чину који је започео сада већ традицију масовних прогона овог народа ка суседним државама. Већ 1947. године започете су акције муџахедина³ које су биле вођене идејом припајања области Ракин Источном Пакистану (International Crisis Group 2014, 4). Ове акције трајале су све до 1961. године, када су муџахедини (привремено) поражени те је дошло до стварања „Мају линије разграничења”

---

³ Множина од именице *муџахид* (ар. *مجاهد*) односно онај који узима учешће у *муџаду*.

(*Mayu Frontier District*), која је делила област Ракин на северни (муслимански) и јужни (будистички) део (Biver 2014, 39). Током 1962. године на власт је дошла војна хунта генерала Не Вина (*Ne Win*), те муслимани бивају избачени из војне службе и владе. „Мају линија разграничења” је укинута 1964. године а муцахедини су своје акције наставили током 1970. и 1971. године, надахнути ослободилачким ратом који је водио Источни Пакистан. Политика генерала Вина је ескалирала 1978. године током операције „Краљ змај” (бурм. *Nagamin*) када је војна хунта протерала између 200.000 и 250.000 Рохинца муслимана у Коксов Базар, град у југоисточном Бангладешу. Након 16 месеци исцрпне дипломатије, 180.000 људи се вратило у Мјанмар (Human Rights Watch, н.д.). Само пар година након тешко извојеваног договора између Мјанмара и Бангладеша о репатријацији избеглица, влада Мјанмара донела је Закон о држављанству (1982 *Citizenship Law*), један од најконтроверзнијих докумената у историји права. Овим документом Рохинца муслимани нису препознати као један од 135 конститутивних народа⁴. Њиме су Рохинца муслимани обележени као „бенгалски Индуси-избеглице из Бангладеша” чиме су одрешене руке војсци Мјанмара (бурм. *Tatmadaw*) да отворено прогони не-држављане, међу којима Рохинца муслимани чине огромну већину (Hasnat Milton et al. 2017, 2). Током 1988. године одржани су продемократски протести а држава је наредне године променила име у Мјанмар. Иако је Национална лига за демократију (NLD) победила на изборима, на челу са Аунг Сан Су Ћи (*Aung San Suu Kyi*), већ током 1991. и 1992. године војна хунта (која је остала на власти до 2010. године упркос победи продемократских снага на изборима) је започела акције елиминисања муслимана у области Ракин операцијом „Чиста и лепа нација” (бурм. *Pyi Thaya*). Као последица ових акција, око 250.000 људи поново прелази у Бангладеш, док је политичка партија која заступа интересе Рохинца муслимана забрањена а Аунг Сан Су Ћи бива притворена.

Од зачетка овог сукоба, епитет „верски” не може се одвојити од истога. Власти које су господариле територијом данашњег Мјанмара

⁴ Ник Чизмен (*Nick Cheesman*), политиколог из Канбере, аутор је веома важне студије (Cheesman 2017, 461–483) о самом појму *taingyintha* којим се, на бурмежанском језику, означава нешто другачија концепција од западно-цивилизацијски прихваћених „аутохтоних/националних раса”. У овој студији он објашњава генеалогiju и политизацију појма, данас васколико коришћеног при одбрани Рохинца муслимана од државне репресије. Последично, долази се до закључка да је групни идентитет (*taingyintha*) надвладао концепт држављанства те да се, говорећи о другом, заправо мисли на први.

успеле су да довољно утичу на дискурс омогућивши тако да се на овај сукоб гледа као на сукоб заснован на националној основи, међутим, анализирајући унутрашње односе у Мјанмару, те имајући у виду три активна грађанска рата на његовој територији (у области Ракин у којој су муслимани чинили готово 50% становништва, у области Качин (бурм. *Kachin*) у којој хришћани чине готово 95% становништва те у области Кајин (бурм. *Kayin*) у којој народ Карени чини велику већину, међу којима значајан удео чине хришћани и анимисти) јасно је да се сепаратистичке тежње верских мањина приказују само као параван иза кога се скрива намера Татмадава да ове мањине угуши и тако осигура изузетно висок ниво верске хомогености широм државе (Pum 2016, 148–167; The Transnational Institute 2011). Према попису из 2014. године, првом након 30 година, будиста има 87,9%, хришћана 6,2%, муслимана 4,3%, а осталих 1,6% (Department of Population 2016, 4). Користећи се правним средствима (пре свега Законом о држављанству), војском, верско-националистичким покретима (попут Покрета 969) и тешком економском ситуацијом, влада Мјанмара је одлучила да муслиманску мањину у региону Ракин у потпуности прогна или уништи.⁵

Прелазак са XX на XXI век довео је до заоштравања односа између Рохинца муслимана и пробудистички оријентисане власти у Мјанмару. Већ 1997. године дошло је до нереди чији су исходи поново били веома индикативни – три убијена муслимана, 100 ухапшених будистичких монаха, 18 уништених џамија и увођење полицијског часа у Менделеју. Само четири године касније Талибани су уништили две велике Будине статуе у Бамијану (Авганистан) а организација Свебурманска муслиманска заједница је означена терористичком. Реакција будистичке заједнице Мјанмара била је очекивана – две најзначајније џамије у Таунгу (*Han Tha Mosque* и *Taungoo Railway Station Mosque*) бивају потпуно уништене. Све до 2012. године односи су били у фази мировања. Повод за нови низ немира било је наводно силовање једне будисткиње од стране

---

⁵ Друге, малобројније муслиманске групације на територији Мјанмара (индијски муслимани, Пантаји, муслимани малајског порекла, Зербаци и Камани) не трпе верске прогоне у обиму у ком то трпе Рохинца муслимани. На последњем спроведеном попису становништва, Рохинца муслимани су нашли своје место под горенаведеном категоријом, не улазивши у коначан број становника. Незванично, у тој држави живи између 800.000 и 1.100.000 Рохинца муслимана. Поред Мјанмара, Рохинца муслимани насељавају Бангладеш (900.000), Пакистан (350.000) Саудијску Арабију (200.000), Малезију (150.000) и друге земље (Al Jazeera 2018).

неколицине Рохинца муслимана.⁶ Искористивши „аргумент” да ће муслимани демографски надјачати будисте у области Ракин, започете су акције масовних убистава (International Crisis Group 2014, 14). У кратком временском периоду је убијено неколико Рохинца муслимана, а влада је издала саопштење у коме се ограђује од масовног насиља али налаже становништву да брани своју расу и религију. Војска се у потпуности позиционирала као бранилац будизма од „напада” Рохинца муслимана а њене акције су биле веома учинковите – убијено је више од 75 људи а 140.000 је расељено. Ови конфликти довели су до развоја антибурмежанске, пророхинџанске џихадистичке реторике широм света (Steckman 2015, 11). Већ 2013. године долази до нових антимуслиманских протеста широм Мјанмара. Прво убиство починили су муслимани – будистички монах је жив спаљен у џамији (Reuters 2013). Протести су трајали од марта до октобра а живот је изгубило више од 50 особа. Исте године долази до великог успона Покрета 969 а напади се понављају. Само у периоду јануар-март 2015. године, из области Ракин је побегло преко 25.000 Рохинца муслимана, док је ускоро додатних 32.000 људи регистровано у Коксовом Базару. У периоду од краја 2016. до почетка 2018. године догодило се оно чега су се сви прибојавали, а што је међународна заједница називала геноцидом⁷, погромом (верским, националним, етничким и географским), апартхејдом,⁸ масовним прогоном, егзодусом, злочиним против човечности и етничким чишћењем. Током 2017. године убијено је преко 6.700 људи, а у 2018. још готово 200 што је Мјанмар сврстало на пето место по броју жртава ратних сукоба у свету те године (иза Сирије, Авганистана, Мексика и Ирака) (The New York Times 2017). Крајем августа, Татмадав покреће „акције чишћења” (*Clearance Operations*) у којима је убијено преко 3.000 људи. У другој половини 2017. године у Бангладеш је прешло 625.000 људи (Reuters 2017). У новембру

⁶ Да је повод био само лоше изрежирана представа показало је сведочење патолога који је био задужен за обдукцију а који је дао исказа да „на телу жртве није било трагова силовања” док је касније утврђено да је „један од оптужених био будиста” (видети Middle East Institute 2017).

⁷ Ибрахим Азем (*Ibrahim Azeem*) је посветио једно поглавље своје књиге (2016, 116–128) управо доказивању подударања теорије (дефиниције геноцида) са праксом (акцијама против Рохинца муслимана).

⁸ Вејд (*Francis Wade*) је Мјанмар назвао „апартхејдном државом” у којој постоје кампови и гетои за људе, те државом у којој је у току „формирање нове архитектуре контроле” (Wade 2017, 199).

исте године владе Мјанмара и Бангладеша потписале су *Акт о репатријацији Рохинџа муслимана у област Ракин*, међутим, крајем 2018. године дошло је до поновног покретања „акција чишћења” након што су четворица будиста нападнути а двојица убијени од стране Рохинџа муслимана (BBC 2018; New Straits Times 2018). На том таласу, Армија спаса араканских Рохинџи (ARSA) је извела два терористичка напада током 2019. године (Iftekharul 2019, 15). Детаљним увидом у податке из прихватних кампова дуж границе између Бангладеша и Мјанмара долази се до податка да је крајем 2018. године у њима боравило више од 918.000 људи, број који се до данашњег дана додатно увећао и сасвим сигурно прелази бројку од милион (Iqbal 2019, 8).

Сумирано, од 1978. године и операције Нагамин до треће деценије XXI века и поновних „акција чишћења” над Рохинџа муслиманима: (1) спроведено је у дело 13 војних акција, резултирајући у (2) вишемилионском егзодусу у Бангладеш, Тајланд, Малезију и друге државе, (3) одузимајући живот између 37.000 и 140.000 људи, (4) наносећи физичке повреде десетинама хиљада људи те (5) спаљујући више хиљада села, насеља и џамија.

УЛОГА ВЕРСКИХ И ВЕРСКО-ПОЛИТИЧКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА

Војска и влада Мјанмара нису се увек бориле искључиво против хетерогене групе људи већ су своје акције често управљале против организација које заступају интересе Рохинџа муслимана. Сама улога војске је толико велика да и након пада полувековне хунте (1962–2011) она именује 25% чланова оба скупштинска дома. Како је број становника у области Ракин и даље растао (1973. године 1.700.000, 2014. године 3.100.000) а поред свих прогона и број муслимана је увећан, демографска слика и међусобна нетрпељивост су постали веома усложњени, те су захтевали развијену организациону структуру са обе стране (Department of Population 2016, 3–4).

Са једне стране слика је врло јасна – војска Мјанмара црпи подршку из готово деведесетопроцентне будистичке већине у уделу становништва и најчешће делује паралелно са наоружаним цивилима из области Ракин (United Nations 2017, 1). Међутим, будистичке интересе најактивније брани Покрет 969 чији је лидер Ашин Вирату (*Ashin Wirathu*) од стране америчких медија прозван

„бурмежанским Бин Ладеном” (Colombo Telegraph 2013). Овај покрет је окарактерисан као антиисламски, будистичко-ревивалистички те религијско-националистички и ужива велику подршку међу мјанмарским народом (969 Movement 2013). Политички будизам, као и све друге политичке (ре)интерпретације религијских учења, показује многе карактеристике религијског фундаментализма (Knuters 2018, 17). Сам „политички будизам” може се идентификовати онда када се будистичка религија користи у националистичке и политичке сврхе ради изопштавања небудистичког становништва а све у сврху јачања осећаја припадања (25). Овај покрет пропагира идеју оправданости напада на Бенгалце (Рохинца муслимане) који тероришу етничке Ракинце (будисте), указује на то да мјанмарске муслимане финансирају блискоисточне терористичке организације, да су муслимани предуго угњетавали Ракинце (будисте), те да треба успоставити сарадњу са Боду Бала Сена (*Bodu Bala Sena*) организацијом која на територији Шри Ланке заступа ставове врло блиске ставовима Покрета 969 (*The Daily Star* 2013)⁹. Када је Државни Санга Маха Најака комитет (*State Sangha Maha Nayaka Committee*) крајем 2013. године запретио гашењем Покрета 969 те забраном коришћења амблема покрета у политичке сврхе, основан је покрет Патриотска асоцијација Мјанмара (бурм. *MaBaTha*), будистичка монашка заједница са мисијом да заштити теравада будизам у Мјанмару (*The Irrawaddy* 2013; *Radio Free Asia* 2014). Његову идеологију чине „теравада будизам, одбрана будизма и будистички национализам”, док екстремистичко крило базира своје акције на идеји „ултра-национализма, екстремно десне политике те анти-ислама” (*Economist* 2017). Организација је до сада предложила усвајање четири контроверзна закона (заједно чине пакет Закона за заштиту расе и религије), од којих су два већ усвојена: први, Закон о контроли броја становништва, чији је циљ давање ингеренција влади по питању контроле женских репродуктивних права и други, Закон о међуверским браковима будисткиња, којим се од будисткиња захтева да пре удаје за небудисте морају добити дозволу од стране локалних власти (*The Irrawaddy* 2015).

⁹ А да овај покрет није једини ове оријентације, показује и врло активно деловање две будистичке монашке организације (Асоцијација младих монаха Ситвеа и Асоцијација монаха Мраук У-а) које позивају Ракинце да се не идентификују као Рохинца муслимани те константно спречавају испоруку хуманитарне помоћи Рохинца муслиманима (*Hindstrom* 2012).

Са друге стране, историја војно-политичког организовања Рохинца муслимана врло је плодносна. Већ је поменуто да су још од 1947. године на територији Бурме деловале муџахединске организације (све до 1961. године и поново током 1970. и 1971. године). Развој ових организација текао је еволутивно. Већ 1964. године је основан Ослободилачки фронт Рохинца који 1969. године прераста у Армију независности Рохинца а 1973. године у Патриотски фронт Рохинца чије су вође неки од истакнутих исламских/исламистичких појединаца – Мухамед Џафар Хабиб, Мухамед Јунус и Нурул Ислам (*Muhammad Jafar Habib, Muhammad Yunus* и *Nurul Islam*) – а коначно, 1986. године, прераста у „Исламски фронт араканских Рохинци”. Дакле, није било потребно пуно времена да у први план избије верска уместо националне димензије. Паралелно је основана и „Национална организација араканских Рохинци”, политичка организација са седиштем у Лондону која је и даље врло активна на пољу заштите људских права.¹⁰ Исламски фронт араканских Рохинци је 1998. године прерастао у Националну армију Рохинца (уз поновну замену верског националним призвуком) која је чинила десну (наоружану) руку Националне организација араканских Рохинци. Спорадично делује и Организација солидарности Рохинца (RSO), коју неретко повезују са терористичким актима у области Коксовог Базара, што не представља ништа неочекивано, с обзиром да је њена идеологија заправо мешавина „рохинџанског национализма и исламизма”. Ипак, најутицајнија верско-политичка организација која делује у интересу Рохинца муслимана јесте Армија спаса араканских Рохинци (ARSA) која је основана 2013. године а све до 2016. године је функционисала под именом *Harakah al-Yakin*. Међутим, 2016. године ова организација радикализује своје акције, што покушава да прикрије променом имена (армија спаса). Групу предводи Пакистанец Јунуни (*Ataullah abu Ammar Jununi*), док је сама ARSA крајем августа 2017. године означена као терористичка од стране власти Мјанмара (*Dhaka Tribune* 2017). До сада је неколико пута истицана повезаност ARSA са пакистанским обавештајним службама а оптужена је и за злочине који су почињени крајем

---

¹⁰ Поред тога, осниване су и бројне политичке организације, попут Националног већа Рохинци, Партије демократије и људских права и Ослободилачке партије Рохинци (под вођством муџахедина Џафара Кавала (*Jafar Kawal*) те војне организације Ослободилачка армија Рохинца (под вођством муџахедина Абдул Латифа и Мухамеда Џафара Хабиба (*Abdul Latif*), Национално веће Аракана и Државна армија Аракана.

августа 2017. године у којима је масакрирано више од педесет људи (Amnesty International 2018). У коначном, ни промена имена саме организације није успела да завара власти и војску Мјанмара али ни међународне организације.¹¹

Од организација које нису настале на територији Мјанмара, требало би нагласити утицај: (1) Ал Каиде, која од 2014. године спроводи план о оснивању новог халифата на територијама Индије, Пакистана, Бангладеша и Мјанмара, посредством своје организације Ал Каида индијског потконтинента; (2) Исламског покрета Узбекистана те (3) Исламске државе (ISIS/ISIL) (Steckman 2015, 12; Nabulan et al. 2018, 13–18; видети Вукелић 2019, 9–23; Iftekharul 2019, 15–18).

УЛОГА МЕЂУНАРОДНОГ ФАКТОРА

Чињеница да у ери „глобалне доминације концепта људских права” на тако окрутне начине иста константно бивају ускраћена читавој једној верско-националној групи, отворила је питања о значају међународног фактора за решавање конфликта између пробудистичке власти Мјанмара и Рохинџа муслимана. До сада је покушано деловање на неколико начина, о чему ће бити речи у наставку поглавља.

Прву чињеницу коју треба нагласити, с обзиром на учесталост постављања питања о улози Савета безбедности Уједињених нација, јесте велика подршка коју влада Мјанмара ужива од стране влада Народне републике Кине и Руске федерације (видети Tanzimuddin Khan and Saima 2019, 12–13), као сталних чланица овог тела и без чијег позитивног гласа није могућа никаква званична реакција Савета безбедности (The Guardian 2017b). Међутим, у последње време НР Кина и Руска федерација не успевају да одврате Савет безбедности од расправљања о питању положаја Рохинџа муслимана, што показује и неуспех да се спречи излагање комесара Уједињених нација о почињеном „геноциду војске Мјанмара над Рохинџа муслиманима” (Reuters 2018). Додатни подстрек влади Мјанмара пружало је и константно снабдевање оружјем од стране Израела које је прекинуто у тренутку када су власт и војска Мјанмара отпочеле најсуровије

¹¹ Оно што је важно додати јесте постојање неколико организација које не крију своје исламистичке тежње, међу којима се истичу *Aqa Mul Mujahidin*, *Faith Movement Arakan* и *Kebangkitan Mujahid Rohingya* (Bangkok Post 2016).

насиље према Рохинца муслиманима, дакле тек половином 2017. године (Al Jazeera Balkans 2017; Times of Israel 2017).

Други важан чинилац представља само квалификовање почињеног насиља над Рохинца муслиманима које, као такво, представља отворено поље за манипулацију. До сада је, као што је раније у раду и указано, коришћено најмање седам одредница уз додатне покушаје да се сви злочини подведу под заједнички чинилац, често спајајући две или више врсте насиља под једним именом.¹²

Трећи важан чинилац при анализи деловања међународног фактора на разрешавање сукоба у Мјанмару чине резолуције донете од стране утицајних националних и међународних органа, од којих су најважније Уједињене нације, Конгрес САД, Асоцијација народа југоисточне Азије (ASEAN) те Организација исламске сарадње (ОИС). Позиција Уједињених нација према овом проблему чешће је изражавана путем ставова њених индивидуалних представника – генералног секретара и високог комесара за избеглице (Al Jazeera 2017). Висока представница Европске уније за спољну и безбедносну политику Федерика Могерини (*Federica Mogherini*) је посетила избегличке кампове у Бангладешу, те обећала континуирану подршку ЕУ (The Nation Thailand 2017). Званичан став САД најчешће је изражаван на конференцијама појединих владиних службеника (нпр. бившег потпредседника Мајка Пенса [*Mike Pence*], бивше амбасадорке при УН Ники Хејли [*Nikki Haley*] или бившег сенатора Џона Мекејна [*John McCain*]) (Voice of America 2017; News24 2017). Конгрес САД је донео „једноставну резолуцију” (*Single Resolution*; одлука коју доноси само један дом) 7. маја 2014. године, у којој ургира да влада Мјанмара оконча дискриминацију над Рохинца народом унутар својих граница те позива САД и међународну заједницу да изврше притисак на власт Мјанмара како би она то што пре и учинила (H. Res. 418) (Congress 2013).

Иако АСЕАН прихвата чињеницу да је третирање Рохинца муслимана од стране владе Мјанмара проузроковало регионалну кризу и појаву насиља изван територије Мјанмара, ова организација и даље није изнела заједнички став, примарно због тога што АСЕАН поштује принцип немешања у унутрашњу политику држава чланица који је установљен на оснивачкој седници (International Crisis Group 2014, 29). Током свог заседања АСЕАН-ом, Мјанмар је успешно

---

¹² За разлике у међународно-правним дефиницијама између етничког чишћења, геноцида и злочина против човечности, видети: Warzone Initiative 2015, 14.

држао ситуацију у Ракину изван званичне агенде, стога не би требало очекивати озбиљније уплитање АСЕАН у сам конфликт у региону Ракин, осим кроз регулисање питања трговине људима, као регионалног проблема (International Crisis Group 2014, 29). Бројни аутори виде АСЕАН као организацију која би требало да има највећи утицај на Генералну скупштину Уједињених нација и Савет безбедности поводом кршења људских права у области Ракин. Наиме, с обзиром на његову доктрину политичко-безбедносне заједнице (*Political-Security Community*), сматра се да би АСЕАН могао да имплементира комплементарну доктрину одговорности заштите/спречавања (*Responsibility to Protect* или R2P) коју су Уједињене нације усвојиле пре више од једне деценије, те је искористи како би појачао притисак на владу Мјанмара поводом кршења људских права над Рохинца муслиманима у области Ракин користећи се економским санкцијама као оружјем (Trihartono 2018, 4–15). Коначно, чак је и Генерални секретар Уједињених нација, Антонио Гутереш (*António Guterres*), говоривши на заседању АСЕАН крајем 2019. године, истакао да група у целини мора радити на разрешењу овог сукоба како не би дошло до даље ескалације, потенцијално штетне по читав регион.

Више пута је до сада ОИС изразио забринутост положајем Рохинца муслимана у Мјанмару, међутим, за муслиманске земље питање положаја Рохинца муслимана било је више хуманитарне него политичке природе (Trihartono 2018, 30). Од 2014. године ова организација оштро осуђује владу Мјанмара и захтева издавање пуног држављанства Рохинца муслиманима и укидање контроверзног Закона о држављанству. Утицајне чланице ОИС из региона југоисточне Азије – Малезија и Индонезија – критиковале су Мјанмар искључиво током АСЕАН седница и то у минималној мери, док су посете званичника ОИС Ракину дочекане уз велике протесте будистичке заједнице (31). Трбало би издвојити и понуду владе Гамбије, која је истакла да је њена „света дужност” да прихвати све Рохинца муслимане због чега је обећала да ће их распоредити у избегличке кампове широм земље (The Guardian 2015). Гамбија је крајем 2019. године, у име свих држава чланица ОИС поднела тужбу против владе Мјанмара Међународном суду правде, тражећи од њега да преиспита учешће владе Мјанмара у масовном кршењу људских права над Рохинца муслиманима (ABC News 2019). Ова

тужба представља историјски куриозитет и преседан с обзиром да ју је потписало/поднело чак 57 држава.

Четврти важан чинилац при анализи утицаја међународног фактора на решавање сукоба у Мјанмару односи се на реакције верских лидера поводом овог сукоба. У ту сврху би требало споменути посету папе Фрање Бангладешу као и његову приврженост помагању и спасавању „браће Рохинџи”, током екуменског заседања будистичких, муслиманских и католичких високих верских службеника крајем 2017. године у Даки (CNN 2017).

УМЕСТО ЗАКЉУЧКА: ДА ЛИ ЈЕ РЕШЕЊЕ СУКОБА НА ВИДИКУ?

Мјанмар и његово друштво су *уплашени*. Они су уплашени од нове колонизације – стога страни држављани не могу добити држављанство Мјанмара односно становници Мјанмара који добију друго држављанство више не могу користити мјанмарско. Они су уплашени од стране, пре свега, индијских и бангладешких избеглица које долазе у Мјанмар како би се запослили. Становници Мјанмара су уплашени и од саме могућности да постану нови случај уништавања будистичке културе од стране исламске, подучени примерима Индонезије и Авганистана (Frazer 2015, 83). Коначно, они су уплашени и од успона исламског екстремизма и тероризма који се шири пограничним просторима између Бангладеша и Мјанмара.

Како овај сукоб бива окарактерисан и као „најдужи грађански рат на свету”, он неминовно ствара трвења у читавом региону: (1) проблем трговине људима присутан је у великој мери, на шта се највише фокусира агенда редовних састанака АСЕАН; (2) став Бангладеша, државе од 166.300.000 становника и једне од најгушће насељених држава света, је да једноставно не жели додатно увећање броја становника, поготово у пограничним пределима; (3) Тајланд, Малезија и Индонезија све више одбијају захтеве за држављанство Рохинџа муслиманима (актуелнији је дискурс који истиче бројне изливе насиља/тероризма над Рохинџа муслиманима на територијама ових држава а до сада је чак пронађено и неколико масовних гробница пуних посмртних остатака Рохинџа муслимана на пограничним пределима између Мјанмара и Бангладеша односно Мјанмара и Тајланда), док (4) АСЕАН својим деловањем не исказује намеру да упловљава у сферу унутрашње политике једне од држава чланица,

иако се бави питањима трговине људима и тероризмом у овом делу света. Оно што отежава сарадњу читавог региона јесте чињеница да ниједна од држава које су географски блиске Мјанмару (са изузетком Камбоџе) па ни сам Мјанмар, нису потписнице Конвенције о регулисању статуса избеглица (Warzone Initiatives 2015, 6–12; Holmes 2017; Cimino and Schedler 2014, 20).

Требало би истаћи и бројне последице до којих су довели Закон о држављанству, затим пакет Закона о заштити расе и религије и 13 војних операција током претходних пет деценија. Ови закони нису усклађени са Универзалном декларацијом о људским правима, они крше норме Конвенције о правима детета те Конвенције о елиминацији свих облика дискриминације на основу расе док је њима, Рохинца муслиманима, укинута право на учешће у изборном процесу (што, између осталог, подразумева и оснивање политичких партија, кандидовање на изборима као и гласање на истим), чиме се поставља велики знак питања поред правца у којем се креће процес демократизације Мјанмара, тако усхићено дочекан свргавањем војне хунте (Burmese Rohingya Organisation United Kingdom 2014, 1). Кршења људских права настављена су нападом на репродуктивна права жена, утицањем на формирање избегличког идентитета код Рохинца муслимана, кршењем верских слобода, али и права на кретање, права на образовање као и права на достојанствен живот. Намеће се закључак да влада Мјанмара мора, односно има потребу, да одржи активним сукоб са Рохинца муслиманима с обзиром да тек у том случају добија оправдање за контролу над читавом територијом, имајући у виду да је улога војске и даље веома значајна. Томе у корист иде и константно кршење Споразума о прекиду ватре (*The Nationwide Ceasefire Agreement*), потписаног током октобра 2015. године (Reuters 2015).

Неки увиди могу се искористити за формулисање праваца у којима је потребно деловати. У том смислу, Организација бурмежанских Рохинци Велике Британије (BROUK) је сачинила план од 8 тачака којим је могуће у значајноме ублажити колективне друштвено-политичке страхоте кроз које пролазе Рохинца муслимани. Тај план тиче се: (1) ревизије Закона о држављанству; (2) укидања расе као критеријума за добијање држављанства; (3) деце недржављана, која би морала да имају право на држављанство; (4) процеса натурализације, који би морао да буде праведнији; (5) закона Мјанмара, који би морали бити имплементирани на недискриминишући и

неарбитрарни начин; (6) Закона о држављанству, који не би смео да уводи категорије држављанства и на тај начин да ствара хијерархију међу сународницима; (7) самог Мјанмара, који би морао да подигне квалитет оквира за доношење закона и политика како би осигурао заштиту људских права за све недржављане унутар своје територије те поново; (8) Закона о држављанству, који би морао да буде посматран не само као правно-изолационо средство већ као део ширег процеса етничког чишћења и уништења Рохинца муслимана као етничке групе у Мјанмару (BROUK 2014, 3). На путу успешне имплементације ове платформе такође се налази и питање репатријације Рохинца муслимана, међутим, мало тога је учињено како би се осигурало њено успешно извођење. Влада Мјанмара је до сада показивала само благу наклоност према овој идеји, јасно стављајући до знања да не жели ни минимално угрожавање будистичке већине на читавој територији, посебан нагласак стављајући на област Ракин.

Потенцијал за разрешење овог сукоба постоји али су шансе да се радикалне промене десе у догледно време незнатне, с обзиром на велики број друштвено-политичких активности који се догодио у претходних једанаест година, пре свега имајући у виду окончање полувековне владавине војне хунте, долазак на власт продемократске власти, велики број верско-политички обојених немира, започет процес транзиције, радикализовање верских покрета, јачање међународног исламизма и бројних других фактора. Са друге стране, половично решавање овог сукоба могло би трајно да угрози односе између Мјанмара и околних држава и тиме доведе, као што је у неким студијама већ и указано (видети Iqbal 2019) до војних сукоба већег обима.

РЕФЕРЕНЦЕ

- Вукелић, Милан. 2019. „Исламски екстремизам у југоисточној Азији.” *Војно дело* 6: 9–23. doi: 10.5937/vojdelo1906009V.
- Јевтић, Мирољуб. 2009. *Политикологија религије*. Београд: Центар за проучавање религије и верску толеранцију.
- Јевтић, Мирољуб. 2014. „Верски ратови у 21. веку? Промашаји политичке науке.” *Национални интерес* 20 (2): 177–197.
- 969 Movement. 2013. “About.” *969 Movement*. Last accessed: 11. December 2022. <http://969movement.org/about/>

- Al Jazeera Balkans. 2017. „Izrael naoružava Mjanmar u jeku nasilja nad Rohindžama.” *Al Jazeera Balkans*. Последњи приступ: 11. децембар 2022. <http://balkans.aljazeera.net/vijesti/izrael-naoruzava-mijanmar-u-jeku-nasilja-nad-rohinjama>
- Al Jazeera. 2017. “UN Chief Calls on Myanmar to Eng Rohingya Violence.” *Al Jazeera*, 5 September 2017. Last accessed: 11. December 2022. <https://www.aljazeera.com/news/2017/09/chief-calls-myanmar-rohingya-violence-170905191805342.html>
- Al Jazeera. 2018. “Who Are the Rohingya?” *Al Jazeera*, 18. April 2018. Last accessed: 11. December 2022. <https://www.aljazeera.com/indepth/features/2017/08/rohingya-muslims-170831065142812.html>
- Amnesty International. 2018. “Myanmar: New Evidence Reveals Rohingya Armed Group Massacred Scores in Rakhine State.” *Amnesty International*, 22. May 2018. last accessed: 11. December 2022. <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2018/05/myanmar-new-evidence-reveals-rohingya-armed-group-massacred-scores-in-rakhine-state>
- Ari Gross, Judah. 2017. “Amid Uproar, Israel Halts Arms Sales to Myanmar-Report.” *Times of Israel*. 1. November 2017. <https://www.timesofisrael.com/amid-uproar-israel-halts-arms-sales-to-myanmar-report/>.
- Azeem, Ibrahim. 2016. *The Rohingyas: Inside Myanmar’s Hidden Genocide*. London: Hurst & Company.
- Bangkok Post. 2016. “Islamist Fears Rise in Rohingya Linked Violence.” *Bangkok Post*. Last accessed: 11. December 2022. <https://www.bangkokpost.com/news/asia/1111481/islamist-fears-rise-in-rohingya-linked-violence>
- BBC. 2018. “Rohingya Crisis: Bangladesh and Myanmar Agree Repatriation Timeframe.” *BBC*, 16. January 2018. Last accessed: 11. December 2022. <https://www.bbc.com/news/world-asia-42699602>,
- Berlinger, Joshua, and Delia Gallagher. 2017. “Pope Francis: The Presence of God Today is Also Called Rohingya.” *CNN*. Last accessed: 11. December 2022. <https://edition.cnn.com/2017/12/01/asia/pope-bangladesh-myanmar-intl/index.html>
- Biver, Emilie. 2014. “Religious Nationalism: Myanmar and the Role of Buddhism in Anti-Muslim Narratives (An Analysis of Myanmar’s Ethnic Conflicts Through the Lens of Buddhist Nationalism).” Master’s Thesis. Lund University: Department of Political Science.

- Burmese Rohingya Organisation United Kingdom [BROUK]. 2014. *Myanmar's 1982 Citizenship Law and Rohingya*. London: Burmese Rohingya Organisation United Kingdom.
- Cheesman, Nick. 2017. "How in Myanmar 'National Races' Came to Surpass Citizenship and Exclude Rohingya." *Journal of Contemporary Asia* 47 (3): 461–483. doi: 10.1080/00472336.2017.1297476.
- Cimino, Ilaria, and Hanno Schedler. 2014. *The Rohingya People in Burma: The World's Most Persecuted Minority*. Gottingen: Society for Threatened Peoples.
- Colombo Telegraph. 2013. "Full Text of the Banned Time Story – The Face of Buddhist Terror". 3. July 2013. *Colombo Telegraph*. Last accessed: 11. December 2022. <https://www.colombotelegraph.com/index.php/full-text-of-the-banned-time-story-the-face-of-buddhist-terror/>
- Congress.gov. 2013. "H. Res. 418–Urging the Government of Burma to End the Persecution of the Rohingya People and Respect Internationally Recognized Human Rights for All Ethnic and Religious Minority Groups Within Burma." *Congress.gov*. Last accessed: 11. December 2022. <https://www.congress.gov/bill/113th-congress/house-resolution/418>.
- Department of Population. 2016. *The Union Report: Religion (Census Report Volume 2-C). The 2014 Myanmar Population and Housing Census*. Nay Pyi Taw: Department of Population, Ministry of Labour, Immigration and Population.
- Economist. 2017. "Militant Buddhist Monks are Stoking Sectarian Tensions in Myanmar." *Economist*, 10. August 2017. Last accessed: 11. December 2022. <https://www.economist.com/asia/2017/08/10/militant-buddhist-monks-are-stoking-sectarian-tensions-in-myanmar>.
- Finnegan, Conor. 2019. "57 Countries Sue Myanmar Over Reported Genocide of Rohingya in Historic Lawsuit." *ABC News*. Last accessed: 11. December 2022. <https://abcnews.go.com/Politics/57-countries-sue-myanmar-reported-genocide-rohingya-historic/story?id=66893262>
- Frazer, Owen. 2015. "International Engagement on Buddhist-Muslim Relations in Myanmar." *The Review of Faith & International Affairs* 13(4): 82–86. doi: 10.1080/15570274.2015.1104963.

- Habulan, Angelica, et al. 2018. "Southeast Asia: Philippines, Indonesia, Myanmar, Thailand, Singapore, Online Extremism." *Counter Terrorist Trends and Analyses* 10 (1): 7–30.
- Hasnat Milton, Abul, et al. 2017. "Trapped in Statelessness: Rohingya Refugees in Bangladesh." *Environmental Research and Public Health* 14: 1–8. doi: 10.3390/ijerph14080942.
- Hindstrom, Hanna. 2012. "Burma's Monks Call for Muslim Community to be Shunned." *The Independent*, 24. July 2012. Last accessed: 11. December 2022. <https://www.independent.co.uk/news/world/asia/burmas-monks-call-for-muslim-community-to-be-shunned-7973317.html>.
- Hofman, Lennart. 2016. "Meet the Most Persecuted People in the World." *The Correspondent*, 25. February 2016. Last accessed: 11. December 2022. <https://thecorrespondent.com/4087/meet-the-most-persecuted-people-in-the-world/293299468-71e6cf33>.
- Holmes, Oliver. 2017. "Thailand Convicts Traffickers After 2015 Mass Graves Discovery." *The Guardian*, 19 July 2017. <https://www.theguardian.com/world/2017/jul/19/thailand-convicts-dozens-of-traffickers-after-mass-graves-discovery>.
- Human Rights Watch. n.d. "Historical Background." *Human Rights Watch*. Last accessed: 11. December 2022. <https://www.hrw.org/reports/2000/burma/burm005-01.htm>.
- Iftekharyl, Bashar. 2019. "Rohingya Crisis and Western Myanmar's Evolving Threat Landscape." *Counter Terrorist Trends and Analyses* 11 (6): 14–18.
- International Crisis Group [ICG]. 2014. *Myanmar: The Politics of Rakhine State*. Asia Report No. 261. October 2014.
- Iqbal, Mohammad. 2019. *Rohingya Refugee Crisis Deepens: Are the Two Neighbouring Nations Heading for a Possible Military Confrontation?* Melbourne: RMIT University.
- Kingston, N. Lindsey. 2015. "Protecting the World's Most Persecuted: the Responsibility to Protect and Burma's Rohingya Minority." *The International Journal of Human Rights* 19 (8): 1163–1175. doi: 10.1080/13642987.2015.1082831.
- Knuters, Simon. 2018. "Political Buddhism and the Exclusion of Rohingya in Myanmar: Exploring Targeted Religious Nationalism Using

- Myanmar's Muslim Rohingya Minority as a Case Study.” Master’s Thesis. Uppsala University: Department of Theology.
- Middle East Institute. 2017. “Waves of Genocidal Terror against Rohingyas by Myanmar and the Resultant Exodus Since 1978.” *Middle East Institute*. Last accessed: 11. December 2022. <https://www.mei.edu/publications/waves-genocidal-terror-against-rohingyas-myanmar-and-resultant-exodus-1978>.
- New Straits Times. 2018. “Myanmar Forces Conduct ‘Clearance Operations’ After Two Killed in Rakhine State.” 20. December 2018. *New Straits Times*. Last accessed: 11. December 2022. <https://www.nst.com.my/world/2018/12/442553/myanmar-forces-conduct-clearance-operations-after-two-killed-rakhine-state>.
- News24. 2017. “As Myanmar Muslims Flee Crackdown, US is Wary of Involvement.” *News24*. Last accessed: 11. December 2022. <https://www.news24.com/World/News/as-myanmar-muslims-flee-crackdown-us-is-wary-of-involvement-20170909>, last accessed 11 December 2022.
- Nichols, Michelle. 2018. “China Fails to Stop U.N. Security Council Myanmar Briefing.” *Reuters*, 24. October 2018. Last accessed: 11. December 2022. <https://www.reuters.com/article/us-myanmar-rohingya-un/china-fails-in-bid-to-stop-u-n-security-council-myanmar-briefing-idUSKCN1MY2QU>.
- Pum, Za Mang. 2016. “Buddhist Nationalism and Burmese Christianity.” *Studies in World Christianity* 22 (2): 148–167. doi: 10.3366/swc.2016.0147.
- Sagolj, Damir. 2017. “Rohingya Widows Find Safe Haven in Bangladesh Camp.” *Reuters*, 7. December 2017. Last accessed: 11. December 2022. <https://www.reuters.com/article/us-myanmar-rohingya-widows/rohingya-widows-find-safe-haven-in-bangladesh-camp-idUSKBN1E136I>.
- Saine, Cindy. 2017. “US VP Condemns ‘Terrible Savagery’ Against Rohingya Muslims.” *Voice of America*, 7. December 2017. Last accessed: 11. December 2022. <https://www.voanews.com/a/us-to-provide-32-million-dollars-in-humanitarian-aid-to-rohingya-muslims/4036793.html>.
- Sakhawat, Adil. 2017. “Exclusive: Is This the Final Confrontation for the Rohingya.” *Dhaka Tribune*, 27. August 2017. Last accessed:

11. December 2022. <https://www.dhakatribune.com/world/south-asia/2017/08/27/final-confrontation-rohingyas/>.
- Slodkowski, Antoni. 2015. "Myanmar Signs Ceasefire with Eight Armed Groups." *Reuters*. Last accessed: 11. December 2022. <https://www.reuters.com/article/us-myanmar-politics/myanmar-signs-ceasefire-with-eight-armed-groups-idUSKCN0S82MR20151015>.
- South, Ashley. 2011. "Burma's Longest War: Anatomy of the Karen Conflict." *The Transnational Institute [TNI]*. Last accessed: 11. December 2022. <https://www.tni.org/en/briefing/burmas-longest-war-anatomy-karen-conflict>.
- Steckman, Laura. 2015. "Myanmar at the Crossroads: The Shadow of Jihadist Extremism." *Counter Terrorist Trends and Analyses* 7 (4): 10–16.
- Szep, Jason. 2013. "Special Report: Buddhist Monks Incite Muslim Killings in Myanmar." *Reuters*. Last accessed: 11. December 2022. <https://www.reuters.com/article/us-myanmar-violence-specialreport/special-report-buddhist-monks-incite-muslim-killings-in-myanmar-idUSBRE9370AP20130408>
- Tanzimuddin Khan, Mohammad, and Saima Ahmed. 2019. "Dealing with the Rohingya Crisis: The Relevance of the General Assembly and R2P." *Asian Journal of Comparative Politics* 5 (2): 1–23. doi:10.1177/2057891119868312.
- The Daily Star. 2013. "Religious radicals Driving Myanmar Unrest: Experts." *The Daily Star*, 1. April 2013. Last accessed: 11. December 2022. <https://www.thedailystar.net/news/religious-radicals-driving-myanmar-unrest-experts>.
- The Guardian. 2015. "South-East Asia Migrant Crisis: Gambia Offers to Resettle All Rohingya Refugees." *The Guardian*, 21. May 2015. Last accessed: 11. December 2022. <https://www.theguardian.com/world/2015/may/21/south-east-asia-migrant-crisis-gambia-offers-to-resettle-all-rohingya-refugees>.
- The Guardian. 2017. "China and Russia Oppose UN Resolution on Rohingya." *The Guardian*, 24. December 2017. Last accessed: 11. December 2022. <https://www.theguardian.com/world/2017/dec/24/china-russia-oppose-un-resolution-myanmar-rohingya-muslims>.
- The Irrawaddy. 2013. "Buddhist Committee's 969 Prohibitions Prompts Meeting of Movement Backers." *The Irrawaddy*, 8. April 2013.

- Last accessed: 11. December 2022. <http://www.irrawaddy.org/burma/buddhist-committees-969-prohibitions-prompts-meeting-of-movement-backers.html>.
- The Irrawaddy. 2015. “Lower House Approves Two Race and Religion Bills.” *The Irrawaddy*, 20. March 2015. Last accessed: 11. December 2022. <https://www.irrawaddy.com/news/burma/lower-house-approves-two-race-and-religion-bills.html>.
- The Nation Thailand. 2017. “Resolving Rohingya Crisis: Europe Stands by Bangladesh.” *The Nation Thailand*. Last accessed: 11. December 2022. <http://www.nationmultimedia.com/detail/asean-plus/30332034>.
- The New York Times. 2017. “At Least 6,700 Rohingya Died in Myanmar Crackdown, Aid Group Says.” *The New York Times*. Last accessed: 11. December 2022. <https://www.nytimes.com/2017/12/14/world/asia/myanmar-rohingya-deaths.html>.
- Trihartono, Agus. 2018. “Chapter 1: Myanmar’s Worsening Rohingya Crisis: A Call for Responsibility to Protect and ASEAN’s Response.” In *Sustainable Future for Human Security*, ed. B. Mc Lellan, 3–16. Singapore: Springer Nature.
- United Nations [UN]. 2017. *Mission Report of OHCHR Rapid Response Mission to Cox’s Bazar, Bangladesh*. New York: United Nations Human Rights, Office of the High Commissioner.
- USA Today. 2001. “Why the Taliban are Destroying Buddhas?” *USA Today*, 21. May 2001. Last accessed: 11. December 2022. <https://usatoday30.usatoday.com/news/science/archaeology/2001-03-22-afghan-buddhas.htm>
- Vandenbrink, Rachel. 2014. “Myanmar Buddhist Monks Launch Group for Defending Religion.” *Radio Free Asia*, 15. January 2014. Last accessed: 11. December 2022. <http://www.rfa.org/english/news/myanmar/buddhist-congress-01152014180734.html/>.
- Wade, Francis. 2017. *Myanmar’s Enemy Within: Buddhist Violence and the Making of Muslim ‘Other’*. London: Zed Books Ltd.
- Warzone Initiatives [WI]. 2015. *Rohingya Briefing Report*. Warzone Initiatives
- Yegar, Moshe. 1972. *The Muslims of Burma: A Study of a Minority Group*. Wiesbaden: Otto Harrassowitz.

Veljko M. Đogatović*

Multidisciplinary Digital Publishing Institute, Belgrade

RELIGIOUS-POLITICAL CONFLICT BETWEEN BUDDHISTS AND ROHINGYA MUSLIMS IN MYANMAR

Resume

In Southeast Asia, there is a conflict between the Buddhist community living in the western part of Indochina and the Muslim minority – the Rohingya Muslims. Although this conflict is essentially religious, it is most often labeled as inter-ethnic, that is, as a type of civil war. This paper aims to present the religious side of this conflict and to point out the obvious mistake in qualifying it as exclusively international and not inter-religious. Given the significant degree of interweaving of religion and politics in this particular case, the positions of both sides in the conflict, their basic ideas, goals and promoters, as well as the importance of the international factor, will be analyzed from the point of view of political science of religion. The first part of the paper will serve to present this religious-political conflict, both through its historical development and through its current state. The second part of the paper will analyze the participation of religious and religio-political organizations in this conflict. The third part of the paper will be devoted to the analysis of the influence of the international factor on the escalation and (potential) resolution of this conflict. Finally, the last chapter will serve to present the insights obtained through this research and will point to potential solutions for successfully overcoming of this conflict.

Keywords: Buddhism, Islam, religious conflict, Myanmar, political science of religion

---

* veljko.djogatovic23@yahoo.com

* Овај рад је примљен 13. децембра 2022. године, а прихваћен за штампу на састанку Редакције 8. маја 2023. године.